EXERCITATIO DE IMPERATORE ROMANO GERMANICO

QVAM

Ex diſcurſibus præcipue

Viri Clariſſimi, Excellentiſſimi atq; Experientiſſimi

HERMANNI CONRINGII

Philoſoph. ac Med. D. hujuſque in illuſtri Iulia Academia Profeſſoris celeberrimi, Fautoris ac Præceptoris plurimum honorandi deſumtam

EODEM PRAESIDE

Examini publico ſubmittit

BOGISLAUS OTHO AB Hoym

Eq. Pomeranus.

AD DIEM IIX MAII.

IN NOVO IVLEO MAIORI.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

HELMESTADI,

Typis HENNINGI MULLERI.

ANNO CIↃ IↃC XLI.

DIVINA IUVANTE GRATIA
DE
IMPERATORE ROMANO GERMANICO
THESIS I.

CUm alijs multis magiſtratibus geritur imperium Germanicum, tum unus ſummus illi præeſt, quem Cæſareum aut Regium appellare eſt moris. Poſſunt autem de illo multa dici ac varia: nos verò non niſi pauca nunc attingemus.

II. Atque initio quidem videbimus, quo jure, quave injuria illi competat nomen Cæſareum, & titulus Romanorum Imperatoris. Conſtat quippe illis nominibus appellatos olim qui Imperio Romano regia autoritate præfuerunt. Cæterum an idem nomen ijs, qui Germaniæ ſocijsq; regnis præſunt, regibus conveniat, id verò haud perinde liquidum eſt.

III. Verum hanc quæſtionem agitare fortaſſis haud licebit, niſi & illud agitetur, ſuperſitne hodieque reſpublica aliqua Romana: aut ſi non ſuperſit, jura ne ejus imperij unc cum Republ. exſpiraverint, an verò maneant, & ſi manent, penes quem ergo verè reſideant.

IV. Et quidem ſupereſſe hodieque Romanum imperium, ejusque nobiliſſimam portionem eſſe Germaniam & Italiæ pleraque, vulgata adeò eſt ſententia, ut eâ de re

dubitare, videatur merito abſurdum & abſonum. Quoniam tamen plane contra ſenſerunt noſtro ſeculo nonnulli ex eruditiſſimis, reſque difficultate non caret, & tamen operæ prætium eſt, in re tam magni momenti à veritate non aberrare, non abs re fuerit, totum hoc negotium accuratè agitare.

V. Principio autem ſciendum eſt, quid olim florentibus Romanorum rebus ad Romanum Imperium pertinuerit, ſive reapſe, ſive jure. Neque enim deſunt nonnulli magni nominis veri, qui totum terrarum orbem Romanis olim paruiſſe, vel certè parere debuiſſe profiteantur. Vſq; edio enim verum id eſſe, ut alios nunc taceam, credidit olim magnum illud juriſconſultorum lumen Bartolus, ut non dubitaverit adverſam ſententiam hæreſeos poſtulare.

VI. Fundamentum autem hujus opinionis peti ſolet partim ex illis Lucæ Evangeliſtæ verbis; *Exiit edictum à Caſare Auguſto, ut totus orbis cenſeretur*: ubi οἰκουμένης voce ambitus imperij Romani circumſcribitur; partim ex Corpore juris Iuſtinianeo, ubi perſæpè Imperatori *orbis* dominium tribuitur; partim denique ex ijs, quæ apud alios ſcriptores legas: quale eſt Petronij illud

Orbem jam totum victor Romanus habebat.

Et Dionyſij Halicarnaſſei *lib.1,cap.3. Romanorum civitas imperat per cunctas terræ plagas, quæ quidem inacceſſa non ſunt, ſed habitantur ab hominibus.*

VII. Verum enimvero totum terrarum orbem paruiſſe aliquando Romano populo, aut ejus Cæſaribus, id verò ita repugnat hiſtoricis monumentis, ut hodie in tanta literarum luce id aſſerere, vel indocti hominis fuerit, vel impudentis.

IIX. Etenim, conſtat quidem ex hiſtoriis, latè patuiſſe terminos Romani Imperij, cumprimis Imperatore

Tra-

Trajano; certum verò eſt, ne Europam quidem integram, multo minus Aſiæ & Africæ (nam de Americâ ignota tunc prorſus terra ne verbulum quidem addam) univerſa, finibus illis tum fuiſſe comprehenſa. Quod ex veterum monumentis, cum ab aliis, tum à juſto Lipſio *lib. 1. Admirandor. ſive de magnitudine Romana cap. 3.* & Onuphrio Panuinio *lib. 3. commentar. de Repub Romana*, præclara eſt expoſitum. Et quidem inprimis notatu dignum hic eſt, Germaniam noſtram, quæ trans Rhenum & Danubium Romanis erat, bellum quidem perpetuum cum Romanis per aliquot ſecula à Iulij Cæſaris uſque temporibus geſſiſſe, nunquam tamen in provinciam fuiſſe à Romanis redactam: ſed ex adverſo Germanos tandem hoſtibus ſuis Romanis plæraque, quæ ſive in Europa ſive in Africa tenuerunt, jure belli eripuiſſe. Quin imò ne quidem omnes Germani qui cis Rhenum vixerunt, adeoque portio Romani Imperij veteris olim ſunt habiti, omni ex parte Romanis fuere ſubjecti, ſed nonnulli cum iis tantum ſocietatem coluerunt, fratres Romanorum ideò dicti. Quod de Batavis inſulam Rheni habitantibus diſerte teſtatur Tacitus *l de morib. German. & 4. Hiſtor.* doctè verò deducit Hugo Grotius *lib. de Antiq. Reipub. Batavi a cap. 2.*

IX. Alias vero notiſſimum quoque eſt, quæ Romani Imperij finibus concluſa olim ſunt, diverſo plane titulo ad illud Imperium pertinuiſſe. Fuerunt enim Coloniæ, fuerunt urbes, aut populi fæderati, fuerunt ſocij, fuerunt amici, fuerunt vere ſubditi, & in provinciam redacti; quorum profecto conditio fuit diverſiſſima, & ſi tandem per injuriam ſocii, fœderati, amici, ſubditi uno pene loco haberentur. Hoc verò diſcrimen in Italia imprimis olim fuiſſe obſervatum, cum ex veterum monumentis, vel leviter intuenti perſpicuum eſſe poteſt, tum exacte tradi-

tur à Carolo Sigonio *de antiquo Iure Italiæ.* Obſervatum autem fuiſſe & in Gallijs, notius eſt, quam ut egeat probatione. Alibi vero itidem id obſervatum fuiſſe, vel unus Plinius docuerit *lib. 3. 4. 5. & 6. natural. hiſtoriæ:* ubi ſtudiosè omnia iſthæc diſcrimina recenſet.

X. Nequaquam itaque veram eſſe Bartoli & aliorum aſſertionem, quaſi Auguſti ævo totus terrarum orbis in ditione Romanorum fuerit, manifeſtum eſt. Nec vero illa adducta ex Evangelio, aut quæ in eam ſententiam in libris juris Romani habentur, vel alibi leguntur, id quod Bartolus vult, evincunt; ſubeſſe enim quandam αὔξησιν etiam ipſis ſacris literis non infrequentem per ſe liquet, jamque tum à doctiſſimis eſt viris animadverſum.

XI. Non tantum vero totus orbis paruit nunquam Romanis, ſed ne quidem ad illos jus aliquod imperij in totum orbem, pertinuit. Neque enim vel jure divino arbitrario, vel jure Naturæ ac Gentium, vel denique jure civili, hujuſmodi quid eſt conſtitutum. Sane de jure divino arbitrario hinc patet, quoniam tale jus divinum nullibi legitur in ſacris voluminibus, nec traditione ad nos devenit, quo uno tamen modo arbitraria Dei inſtituta nobis innoteſcunt. Tale item jus Naturæ aut gentium nemo hominum ex principiis naturâ notis hactenus probavit vel probare conatus eſt, nec probari videtur poſſe: non aliunde tamen jus Naturæ ſolet probari. Iure porro civili urbis Romæ non potuiſſe Romanis jus aliquod competere in terrarum orbem vel puero liquet. Qui enim totum terrarum orbem obliget, quod unus populus ſua in urbe conſtituit?

XII. Ex his verò conſequens eſt, quicquid populus Romanus olim poſſedit, aut imperio ſuo continuit, vel continere debuit, ad id non alios titulos aut alia jura po-

tuiſſe

tuiſſe adhiberi, quam quibus vulgò iure acquiri aliquid aut poſſideri ſolet. Neque verò vel ipſi Romani alia olim jura allegarun, quam vel derelicti occupationem vel ejus belli, aut fœderis, vel donationem ac ſimilia. Divinum ſane aliquod in omnes gentes jus nunquam prætextum ab iis eſt: quale quid tamen videmus à Muhammede jactatum, vere autem pertinuit ad Hebræos, in ea quæ commodato ab Ægyptiis acceperant, & terram Cananiticam.

XIII. Quod ſi verò illi uſitati tituli acquirendi aliquid aut poſſidendi apud Romanos valueruut, manifeſtum quoque eſt, ijsdem titulis potuiſſe Romanos occupata & poſſeſſa iterum amittere, adeoque ſi quæ ſimilibus titulis Romanis erepta, nunc ab alijs poſſidentur, ea non minus jure atque legitimo titulo poſſideri, atque olim à Romanis poſſeſſa ſunt.

XIV. Eſſe autem Romanis jam ante aliquot ſecula primum ea, quæ ad occidentale imperium, deinde etiam, quæ ad Orientale pertinuerunt, à populis qui Romanis nunquam paruere, ſed cum eſſent ſui juris ab antiquis temporibus bellum cum ijs geſſerunt erepta, ex hiſtorijs notiſſimum eſt. Atque in Occidentali quidem parte poſt Theodoſium, ſub Honorio & Valentiniano III. pauloque poſt, pene quinquaginta annorum intervallo, à Germanicis pupulis, Africæ pars major, Hiſpania tota, nec non omnes Galliæ, Rhetiæ, Vindeliciæ, Noricum, Pannonia, Britannia, ita ſunt occupatæ, ut poſt ſecutis temporibus Romanus populus in illis terris fuerit fere, nec viſus nec auditus.

XV. Imò regiones illæ, ne quidem muſſitantibus Romanis hodieque ab occupatoribus magna ex parte poſſidentur. Namque ea quidem, quæ cis Rhenum ſunt, adusque Pyrenæos montes Franci ac Burgundi (qui tamen

& ipſi

& ipſi à Francis ſunt ſubjugati) jam plus quam mille ducentos annos tenuerunt: Hiſpaniæ etiam à Gothici ſanguinis reliquis hodie regnantur. Britanniam à Romanis relictam Saxones primùm mox Norvegi & Dani in poteſtatem ſuam redegerunt. Vindeliciam & Noricum ad Alpes uſque, nec non Rhetiam potiſſima ex parte, ſimiliter jam plus quam mille centum annos quiete tenent Bavari & Alemanni ſeu Suevi. Pannoniam poſt varias gentes Germanicas Hunni ſuam fecerunt, quibus Hungari ſucceſſere, ut tamen hodiè magna Pannoniæ pars à Germanicis populis Archiducatus Auſtriæ incolis colatur, Hunnis ante octingentos annos à Carolo M. inde pulſis.

XVI. Quid? quod ne ipſa quidem Italia in ditione populi Romani aut Cæſarum permanſerit. Nam primum quidem ejecto omni Romanorum præſidio fixam in illa ſedem locavit Odoacer Herulorum rex: quo devicto à Theodorico Oſtrogothorum rege, tota Italica, ne ipſa quidem urbe Roma excepta, ceſſit in ditionem) non contra dicentibus Cæſaribus qui Conſtantinopoli commorabantur) Oſtrogothorum regum, qui hac ipſa de cauſa Italiæ reges ſe appellabant. Quos, licet multo poſt Iuſtiniani Cæſaris auſpiciis Beliſarius & Narſes poteſtate omnî exuerint, mox tamen iterum pulſo Romanorum præſidio, Langobardi, Germanica gens, ſed quæ diu Pannoniam tenuerat, pene integram Italia ſibi ſubjecit. Neque enim manſit quicquam Romanorum Imperatoribus Conſtantinopoli degentibus, præter ipſam urbem Romam, ejuſque Pomœria, Pentapolim item, nec non Exarchatum Ravennatenſem, Venetiarum urbem & Calabriam. Quin & horum pleraque ultimi Langobardorum Reges, Aiſtulphus imprimis, occuparunt. Non enim quicquam in Italia tandem Langobardis non paruit, præter urbem Venetam

tam, & ultima Calabriæ. Nec tamen vel Venetæ tum amplius Romanorum Cæſaribus obtemperarunt, ſed in libertatem ſe jam adſeruerunt. Quomodo ipſa urbs Roma ultimis illis Langobardorum temporibus, Cæſaris, qui Conſtantinopoli degebat, imperium detrectabat. Pipinus quidem Francorum Rex, Aiſtulpho devicto, expulit iterum Langobardos exarchatu Ravennatenſi, nec non pentapoli, (Romano Pontifici terris illis attributis, quod perſuaſus eſſet, ad S. Petri illas Patrimonium pertinere,) ſed reliqua Italiæ Langobardis iterum reddidit, ut juſtè ab illis poſſeſſa. Ejus quoq; filius, Carolus, cognomento magnus, Deſiderio ultimo Langobardorum Rege pulſo, non dubitavit anno DCCLXXIV. poſt natum Servatorem, omne quod in Italia hactenus Langobardi poſſederant, in ſuam ditionem redigere, Conſtantinopolitano Imperatori aut Romano Pontifici vel populo nihil præter pauca iſthæc, Calabriam nempe, & quæ Pipinus Pater Romano Pontifici donaverat, relictis. Tantum autem abeſt, ut idà quoquam fuerit improbatum, ut contra & Romanus Pontifex hoc nomine Carolum laudibus in cælum penè extulerit, & Conſtantinopolitani Imperatores ne utiquam contradixerint, Caroli interim ſe Francorum ac Langobardorum Regem appellante.

XVII. Hæc ſanè facies fuit Provinciarum Romani Imperij occidentalis, quum Carolus ille Magnus anno DCCC. Romam religionis ergo profectus, inſperato in æde ſacra à Leone Pontifice & civibus Romanis feſtiva acclamatione ſalutatus eſt ROMANORVM IMPERATOR AVGVSTVS.

XIIX. Ex his verò conſtat, eâ quidem tempeſtate Romano populo, aut ejus Pontifici, vel Cæſari nihil juris fuiſſe in Germaniam quidem, quæ Rheno & Danubio

cingitur, ut pote quæ Romanis paruit nunquam. Non minus verò evidens eſt propemodum, tum quidem Romanis nihil amplius juris fuiſſe in Hiſpaniam, Galliam, Noricum, Vindelicam, Rhetiam, imò ipſam Italiam, quantum certè ejus à Iuſtiniani ævo poſſederunt Langobardi. Nam ut nunc non diſputem, jure an injuria provinciæ illæ à Germanicis populis fuerint occupatæ: imò ut verum ſit nonnullas per injuriam occupatas (ſicuti haud fortaſsè difficile fuerit oſtenſu, nonnullas jure Romanis ereptas eſſe) quin tamen poſtea procedente tempore uſucapio juſta & præſcriptio interceſſerit, negari temerè non poteſt. Nequè verò quod dicitur, *quæ ab initio non valent, ex poſt facto convaleſcere non poſſe* ſimpliciter verum eſt; ſed tum demum, ſi cauſa nova jus per ſe parere idonea non acceſſerit.

XIX. Provincias verò alias, quas modò diximus, jam iſthac ætate pro derelicto habitas à populo Romano, adeoque à poſſeſſoribus jure poſſeſſas, ex hiſtoriis manifeſtum eſt. Namque jam ſupra diximus, per annos ducentos, trecentos, populum Romanum illas provincias neque verbis, neque factis repetiiſſe. Quin imò conſtat Romanos cum illis poſſeſſoribus, ne Longobardis quidem exceptis, plurimos contractus, tanquam cum legitimis eorum quæ poſſidebant dominis, iniiſſe. At vero, ſi is, qui rei alicujus eſt dominus, ſciens cum altero eam rem poſſidente, tanquam cum domino contrahat, jus ſuum remiſiſſe meritò habetur, id quod non tam valet autoritate juris civilis Romani, quam ex ipſo jure Naturæ venit.

XX. Sanè de Italia poſſit quis fortè dubitare propter perpetua ferè Conſtantinopolitanorum Cæſarum cum Langobardis bella. Sed imprimis obſervatu dignum eſt, integram Italiam jam ante conceſſu & dono Zenonis

Impe-

Imperatoris, teſte Iornande *l. de rebus Gothic. c. 57.* Oſtrogothis ceſſiſſe, nec Iuſtinianum bello ſuo contra Gothos aliam cauſam prætexuiſſe, quàm Amaleſvventæ Reginæ indignam necem, cujus ſe vindicem profitebatur. Cum Langobardis poſteà bella multa quidem geſta, ſed etiam multi contractus tanquam cum juſtis Italiæ dominis ſunt initi, manente certamine ſolùm de finibus, non autem de integro regno, quemadmodum ex Pauli VVarnefridi *hiſtoria Langobardica* probatu eſt facillimum. Iam ante verò inculcatum etiam eſt totum Langobardorum regnum, devicto Deſiderio rege, per triginta fermè annos ante Imperatorium titulum acceptum à Carolo M. non tantum non reclamantibus, verum etiam laudantibus Romanis fuiſſe poſſeſſum. Atqui verò id quod derelictum eſt, jure poſſideri ab eo, qui tanquam in vacuam venit poſſeſſionem, juris naturæ eſt. Acceſſit verò & uſucapionis & præſcriptionis jus, quæ non minus naturalem vim habent, non autem jure tantum civili valent, ut præclarè contra Vaſquium diſputat Hugo Grotius *lib. 1. de jure belli ac pacis cap. 4.*

XXI. Hic tamen obſervandum venit quod jam ſupra innuimus, etſi Langobardi à Narſete invitati in Italiam penetraverint nunquam tamen omnes ejus partes ſibi ſubjeciſſe, ſed manſiſſe ſat magnam Italiæ portionem in fide & obſequio Imperatorum Romanorum Conſtantinopoli degentium, qui cum per varios duces, tum verò cumprimis per Exarchos Ravennæ conſiſtentes ſuperſtites illas Imperij Romani reliquias gubernabant. Erat autem Exarchus ſi Ioſepho Scaligero *l. 3. Canon. Iſagogicor. p. 339.* credimus, *præfecti prætorio vicarius, qui Ravennam cum aliquot urbibus Imperij Romani nomine adverſus Langobardos tuebatur.* Inter autem eas reliquias fuit ipſa urbs Roma, quam per

ducem aliquem Conſtantinopoli initium Cæſares regebant. Non eſt noſtrum hoc loco de fin bus & ſuperſtit bus il is Romani Imperij in Italia provincijs agere. Fecit hoc ipſum cum magna curâ Erycius Puteanus ſingulari opere, quo Exarchatus hiſtoriam eſt complexus. Ex eo tamen uſque tempore adeoque ſtatim ab Iuſtiniani obitu & Langobardorum in Italiam adventu, pars Ital æ r gni Langobardici, pars antiquo imperij Romani cognomento fuit appellata. Atque Langobardici quidem quæ erant regni, non recuperarunt Cæſares Conſtantinopoli habitantes, reliquiæ verò illæ Imperij, urbe Roma & Veneta aliis que pauculis exceptis, pervenerunt tandem cum ipsâ urbe Ravennâ in Langobardorum ditionem. Illum tamen Exarcharum Aiſtulpho regi expreſſum p ecibus & impiè confictis Petri Apoſtoli nomine literis (quas recitat & laudare non dubitat Baronius *ad annum 755. tomo 9. Annal.*) à Stephano Papa circumventus Pipinus S. Petro id eſt Romano Papæ, ut ut contra niteretur Cæſaris legatus donavit. Quàm rem latè narrat poſt Anaſtaſium, Annales Francicos, aliosque ſcriptores, Boronius *ad ann. 735.*

XXII. Notatu autem digna ſunt verba Baronij *l. c.* quando ſcribit Stephanum Papam legatos miſiſſe, primum ad Conſtantinum Imperatorem (is eſt quem Copronymum nuncupant) *ut adverſus Langobardos ad denſenſionem eorum quæ ſupererant Romani Imperij, in Italiam exercitum mitteret.* Item: *cum nulla ſpes eſſet, ut Conſtantinus Imperator jura imperij, quæ in Italia reſidua erant à Langobardis invaſa defenderet.* Subjicit verò Baronius vèrba Anaſtaſij quæ docent Stephanum nihil aliud petiiſſe reſtitui, quam vicina quædam caſtra & Exarchatum Ravennæ & Æmiliæ oppida à Langobardis occupata. Nec verò aliud reddi ſi petit Stephanus impiis iis & ineptis literis quas ad Pipinum

miſit

miſit *ann. 755.* & ex Vaticana bibliotheca primus edidit Baronius. Sed nec aliud quippiam per Pipinum Aiſtolpho Langobardo eſt ereptum. Diſerte enim Annales Francici. *Pipinus redditam ſibi Ravennam & Pentapolim & omnem exarchatum ad Ravennam pertinentem ad S. Petrum tradidit.* Anaſtaſius Bibliothecarius idem prorſus narrat in vita Stephani, ſimulque enumerat urbes omnes nominatim donatione hac comprehenſas, plura quidem narrat donata Leo Oſtienſis *Hiſtor. Caſſinenſ. l. 2. c. 7.* quem ſequitur Baronius; ſed quis homini recentiori contra omnes ejus ævi ſcriptores credat? Reſtituit autem hæc & Carolus Magnus poſtquam devicto Deſiderio Langobardorum rege, Langobardorum regnum ſubjugaſſet: quinimo & addidit nonnulla, quæ recitat Anaſtaſius in vitâ Hadriani, ex uno verò hoc recenſet Baronius *ad annum 774.* Vnde obiter eſt colligere, novæ illius donationis Caroli Magni, ut nec illius Pipinianæ ullum hodie monumentum in ſcrinijs Romanis reperiri, quinimo ne teſtimonium quidem ejus aliud ſupereſſe præter illud unum Anaſtaſij, & quidem aulæ Romanæ mancipij. Qua de re nunc latius diſſerere non licet.

XXIII. Quicquid verò hujus ſit, id certum eſt neque Carolum Magnum Langobardorum regno deſtructo, potiorem iſtam Italiæ partem, vel populo Romano vel ejus Pontifici vel Cæſari Conſtantinopolitano conceſſiſſe, neque vel populum illum vel Pontificem vel Cæſarem poſtulaſſe eam ſibi reſtitui, ſed in Francorum ditionem eam omnem terram perveniſſe. Certè ejus poſtulati nulla reperitur memoria, multominus hujuſmodi alicujus conceſſionis. Contra teſtantur hiſtoriæ Carolum Magnum ſtatim à devicto Deſiderio regnum Langobardorum omne quaſi jure belli occupatum adminiſtraſſe. Hinc Annales

Francor. *anno 774. Rex Carolus ſubactâ & pro tempore ordinatâ Italiâ in Franciam revertitur.* Poëteſter anonymus antiquus *lib. 1. Annal.*

Dedita tùm Francis hæc urbs clariſſima (Papia ſcil.) *cunctis*
Exemplo fuerat reliquis. Nam protinus omnes
Tradiderunt Carolo ſeſe concorditer urbes
Ejuſdem regni: quod jam ſibi jure ſubactum
Diſpoſuit, quantum potuit pro tempore tali.

Iidem Annales ut & ille Poëtaſter memorant *anno 776.* Rotgaudum Forojulienſibus Ducem à Carolo datum defeciſſe; ſed illo devicto provinciam iſtam Francorum comitibus traditam. Anno item 779. Ducem Spoletanum in ducatu ſuo confirmatum. Iidem memorant *ann. 71.* Pipinum filium Caroli Regem Langobardiæ eſſe conſtitutum. Verba eorundem memoratu digna ſunt anno 786. *Rex ſtatuit Romam proficiſci & partem Italiæ in qua Beneventum ſitum eſt aggredi conveniens eſſe arbitratus, in illius regni reſiduam portionem, cujus caput capto Deſiderio rege, majoremque partem in Longobardia jam ſubactâ tenebat.* Teſtantur verò ijdem etiam Beneventanum Ducatum Carolo tunc ceſſiſſe & quidem Adriani Pontificis conſilio. Mitto alia teſtimonia: ne videar ſoli lucem fœneraturus. Id non poſſum non adducere, Carolum ſtatim à capto Deſiderio ſe ipſum regem Francorum & Langobardorum appellaſſe. Recitat ejus epiſtolam ad Albinum *anno 778.* item privilegium conceſſum monaſterio Pariſienſi S. Vincentii *anno 773.* hoc titulo ornatum, Baronius. Ipſe Adrianus Papa hoc titulo Carolum laudat longa illa epiſtola ad Conſtantinum & Irenen perſcriptâ, quam exactis Concilij Nicæni ſecundi recitat idem Baronius ad annum 785. Ex quibus perſpicuum eſt totum Langobardorum regnum tenuiſſe Carolum & quidem nullius beneficio ſed ſuo gladio acquiſitum.

tum. Neque in illud vel populum Romanum vel Pontificem, vel denique Cæſarem Conſtantinopolitanum quicquam amplius ſibi juris arrogaſſe. Et poſtremum quidem eo confirmatur, quod (ſi credimus Baronio) Irene Imperatrix ruperit *anno 788.* Sponſalia inter Conſtantinum & filiam Caroli contracta, quod *Carolus Ducatum Beneventanum invaſiſſet, quem in ſuum patrocinium Orientales Imperatores ſuſceperant.* De toto ſc. Langobardico regno mota lis nulla fuit.

XXIV. Hæc verò quum ita ſeſe habeant, manifeſtum eſt id quod ſupra etiam diximus, eo tempore quo Carolus Imperatoris titulum accepit (contigit illud autem *anno 800.* ipſis feriis Natalitiis) pleraque Occidentalis Imperij veteris fuiſſe jam dudum à Carolo poſſeſſa, & quidem nullam amplius controverſiam de jure poſſeſſionis Romanis moventibus. Conſtat etiam tum temporis, neque in Hiſpania, neque in Gallijs, neque in Germania neque in Pannonia quidquam Romanæ amplius fuiſſe ditionis; imò ne in Italia quidem quid fuiſſe reliquum, quod ſibi arrogarent Romani, præter urbem ipſam Romam, exarchatum Ravennatenſem, & ſi quæ alia oppida aut Pipinus aut Carolus Langobardis erepta Romano Pontifici donaverant.

XXV. Non tantùm verò nihil penè poſſeſſum tum fuit Romanis in toto occidente, ſed & jus omne deperdita recuperandi longo tempore jam exſpiraverat. Bene ſcilicet apud Iſocratem Archidemus Meſſenam repetentibus Thebanis dixit. *Poſſeſſiones ſive privatas ſive publicas præſcriptione longi temporis firmatas, in patrimonio & dominio habendas, omnibus eſt perſuaſum.* Et verò hoc ipſo juxta alia Iepthes injuriæ convincit Ammonitarum regis vendicantis ſibi terras inter Arnonem & Iabocum ad Iordanum

ſitas

ſitas conatum : ceu legere eſt *cap. XI. Iudic. commate. 26.*

XXVI. Si autem neque provinciæ Occidentalis Imperij veteris amplius tùm in ditione fuerunt Romani populi, imò ſi nec jus aliquod in illas provincias populus amplius habuit, manifeſtum eſt per Imperatorium titulum Carolo Magno neque poſſeſſionem neque jus aliquod in provincias illas aut eſſe conceſſum aut potuiſſe concedi. Igitur aut inani tum titulo eſt affectus Carolus, aut ſi quid accepit, accepit illa quæ in Italia extra Langobardicum regnum erant, cum juribus occupandi ea quæ Conſtantinopolitanus Imperator poſſidebat. Cæterum cum quæ Conſtantinopolitani poſſiderunt jure poſſederint, in illa certè nihil juris Carolus potuit nanciſci. Sed nec in ea Carolus quidquam ſibi ſumpſit, eoque laboravit in fraternitatem & amicitiam aſſumi Cæſarum Conſtantinopolitanorum. Eam verò impetravit primum quidem à Nicephoro *anno 820.* teſtibus *Annalib. Francic.* & *Adone*, iterum ab eodem *anno 810.* redditis Venetiis, quod iidem teſtantur Annales, tertium à Michaële Nicephori ſucceſſore *anno 811.* & ultimo à Leone *anno 813.* iiſdem teſtibus. Non arbitror extare hodie fœderum & pactorum illorum literas. Nam quod Sigonius *l. 4.* de regno Italiæ ſcribit in primo illo fœdere *nominatim expreſſum ut Veneti inter utrumq; imperium poſiti, liberi atq; immunes & ab utroq; ſecurè viverent:* id neſcio an fide nitatur antiquorum ejus ſeculi monumentorum. Certè annales ille memorant Venetias à Pipino captas, redditas Nicephoro. Id certius: ex eo fœdere Calabriam & maritimas civitates Liburniæ, Iſtriæ & Dalmatiæ, manſiſſe Orientali imperio. Teſtatur enim Eginhartus, Carolum totam Italiam tenuiſſe, *ab Augusta pretoria uſque in Calabriam inferiorem, in qua Græcorum ac Beneventanorum conſtat eſſe confinia. Hiſtriam quoq; Liburniam*

& Dal-

& Dalmatiam exceptis maritimis civitatibus, quæ ob amicitiam & junctum cum eo fœdus Conſtantinopolitanum imperatorem habere permiſit. Firmum autem amicitiæ fœdus inter utrumque Imperatorem tandem coiſſe teſtatur idem Eginhartus. *Imperatores etiam Conſtantinopolitani,* inquiens, *Nicephorus Michaël & Leo ultro amicitiam & ſocietatem ejus expetentes complures ad eum miſere legatos, cum quibus tamen propter ſuſceptum à ſe imperatoris nomen, & ob hoc eis, quaſi qui imperium eis eripere vellet, valdè ſuſpectum fœdus firmiſſimum ſtatuit, ut nulla inter partes cujuslibet ſcandali remaneret occaſio. Erat enim ſemper Romanis & Græcis Francorum ſuſpecta potentia* Quo facit illud quod in Annalibus habetur legatos Michaëlis Carolum dixiſſe *imperatorem & βασιλέα.* Ne in Italiam quidem omnem ergo ob titulum Imperatoris jus fuit Carolo, tantum abeſt inde illi collatum jus in reliqua etiam Orientalis Imperij.

XXVII. Cæterum ſi ne illa quidem Italiæ hactenus Imperatoribus poſſeſſa omnia accepit Carolus, aut titulum ſolum impetravit, aut verò poteſtatem aliquam in eas terras quæ extra Langobardorum regnum erant in Italiâ, hactenus verò fuerant quaſi in Patrimonio Pontificis. Poſterius ſanè eſt verùm. Erat enim jam ante quidem Carolus Patricius Romanus, adeoque jam tum forte eo nomine habebat aliquid in ipſam urbem Romam juris, aſt per Imperatoriam dignitatem longè plus conſecutus eſt. Namque fuit quidem Patricij nomen non niſi dignitatis titulus à Conſtantino Magno inſtitutus teſte Zoſimo *l. 2.* qua de re plura *l. 12. Codic. Juſtinian. tit. 3. l. 3.* In Carolo tamen videtur hoc nomine ipſa Exarchalis poteſtas ſignificata. Nam & vivo patre audiit quidem Patricius ut videre eſt in literis Stephani Papæ apud Baronium ad *annum 775.* Ipſe tamen annos ſui patriciatus ſolet numerare ab eo quo de-

vicit Deſiderium, non autem *781.* quod ſcribit Otto Friſigenſis *l.5.c.28.* Et verò eo anno Romæ exceptus eſt ritibus Exarchorum aut Patriciorum Romanorum ut diſertè ſcribit Anaſtaſius in vitâ Hadriani. Vt verò non Patricij jure, revera tamen jam ante impetratam Imperatoriam dignitatem Carolo in ipſam urbem Romam multum fuiſſe poteſtatis, vel ex ijs liquet quæ habentur in Annalibus Francicis *ad annum 796. Romæ Adriano defuncto Leo Pontificatum ſuſcepit: & mox per legatos ſuos claves confeſſionis S. Petri ac vexillum Romanæ urbis cum aliis muneribus regni miſit, rogavitque ut aliquem de ſuis optimatibus Romam mitteret, qui populum Romanum ad ſuam fidem atque ſubjectionem firmaret. Miſſus eſt ad hoc Engelbertus.* Recitat priora illa de miſſis clavibus & vexillo Baronins quoque, ſed ſtomachabundus in novatores, inde auſi ſunt colligere aliquam Caroli in urbem poteſtatem. Ipſe autem veterator illa de in fidem & ſubjectionem ſuſcipiendis Romanis callidè omittit, nihil aliud addens, quam miſſum Engelbertum ad donaria & Hunnici belli manubias offerendas. Conſtat verò & Carolum nondum Imperatorem cauſam Leonis Papæ & conjuratorum agitaſſe *anno 800.* teſte Anaſtaſio & auctore Annalium.

XXIIX. Quicquid vero ſit de poteſtate quam patricius habuit Carolus, haud difficile eſt probatu per Imperatorium titulum illi collatum jus omne in urbem, Pontificem, Exarchatum Ravennæ, & alia oppida quædam extra Langobardici regni fines poſita, quæ fuerant Cæſarum uſque ad ſolemnem illam rebellionem quâ Gregorio II. Papâ ſuperſtites Imperij Romani reliquis à Leone Iſauro & ſequutis Conſtantinopolitanis Cæſaribus defecerunt. Teſtatur id de urbe Roma ipſe Bellorminus *l.1. de Translat. Imper. Rom. c. 4.* Liquet id ex adoratione qua *more anti-*

quorum

quorum principum recens coronatus Auguſtus à Leone Pontifice eſt adoratus. *Annal. Franc. 801.* Liquet ex ſententiâ lata in eos qui Leonem Papam malè mulctaverant *Iidem l. c.* Liquet ex ſubſequente *ordinatione Romanæ urbis & Pontificis. Iidem l. c.* Referendum eodem quod apud Eginhartum in Teſtamento Carolino, Metropolitanas inter urbes regni ejus primo loco numerentur *Roma*, *Ravenna.* Hæc poteſtas Cæſarum manſit per plurima ſecula, donec tandem poſt fatalem regiæ majeſtatis cauſam in Henrico IV. per Gregorium VII. cœpit novus ille papalis Dominatus, omnibus hactenus ſeculis inauditus. Ex eo verò tempore priſca illa & vera Cæſarea poteſtas, in urbem, Pontificem, & oppida, quæ ratione proventuum quorundam in Patrimonio Petri, aut rectius Papæ, eſſe dicitur, tantùm non eſt intermortua.

XXIX. Quin itaque Carolus hanc ſolùm poteſtatem titulo imperatoris ſit conſequutus; & quin hæc pauca tantum magnifico illo Auguſti & Imperatoris Cæſariſque nomine tum quidem venerint, neque aliud tum pertinuerit ad imperium Romanum occidentale nihil ſanè eſt dubitandum. Videndum an ſequentibus temporibus revera plus acceſſerit Imperio illi Romano præter iſta pauca Italiæ, & quidem an populo Romano ejuſque Cæſaribus occidentalibus aliquid aut de novo fuerit partum, quod olim non habuerunt, aut eorum quæ dudum deperdita diximus recuperatum. Cæterum ſi quod horum factum aut vi occupatum oportuit, aut verò provinciæ quædam ultro ſeſe Romanam in ditionem dederunt. Sanè nec in Hiſpania, nec in Gallia, illa quæ ad Rhodanum uſque à Pyrenæis montibus tendit, nec in Pannonia, nec in Dacia, nec in Britannia tale quidquam contigit. Neque enim Hungaros, neque Francogallos, neque Hiſpanos & Gothos

 necu

eſt Cæſareus. Teſtatur enim Eginhartus, dicere ſolitum Carolum, *Se eo die quamvis præcipuè ſolenniter eſſet eccleſiam non intraturum fuiſſe, ſi Pontificis conſilium præſcire potuiſſet.* Sed neque poſtea hujuſmodi quid ab eo factum memorant ullæ hiſtoriæ veteres. Contra verò in diplomatibus ejus & literis cernere eſt diſtinctos titulos Imperatoris, & regni Francici ac Langobardici. Privilegium Oſnabrugenſis Epiſcopatus apud Crancium. 1. Metropol. c. 2. Ita incipit. *Carolus Imperator Auguſtus Romanum gubernans Imperium, Dominus & rex Francorum & Langobardorum, Friſiorum dominator & Saxonum.* Datum autem illud eſt *anno 805.* Teſtamento quoque Carolino quod Phythæus edidit & annalibus ſuis ad *annum 806.* inſeruit Baronius, præfigitur: *Imperator Cæſar Carolus Rex Francorum &c. Romani tutor Imperij.* In alteris quoque ejuſdem Teſtamento quo de mobilibus bonis diſponitur apud Eginhartum, ſeorſim numerantur anni regni Franciæ, regni Italiæ & Imperij. Carolus itaque Italiam & Germaniam ab imperio nunquam non diſtinxit.

XXXII. Sed & Ludovicus Pius germaniam non minus atque Galliam, adeoque omnes certè regiones trasalpinas ab Imperij Romani reverentia voluit eſſe liberam. Diviſo enim inter tres filios regno ſuo, omnes pari voluit auctoritate eſſe, nequaquam autē aliqua in re Lothario, etſi ille Cæſareo honore eſſet inſigniendus inferior. De eâ diviſione notatu digna ſunt verba Trithemii in Annnalibus Francicis. *Partitio talis eſt: Regnum Francorum Germaniæ perpetuo per ſe habeat proprium regem nulli penitus mortalium, ne Romano quidem Imperio ſubjectum, ſed priſtina Francorum conſuetudine liberrimum. Regnum quoque Francorum, Gallorum à noſtro diviſum, ſimili modo regem uti conſtitutio ſonat proprium habet liberum, qui non minus quam Rex Germaniæ liber ſit & nulli omnino ſubjectus. Manifeſtum enim eſt quod Franci ab ori-*

gine ſemper fuerint liberrimi, & neq; Romanis, neque alteri alicui certè unquam ſervierint, aut extiterint ſubjecti. Quin potius ipſi deſtruxerunt Romanorum Imperium ſibiq; fecere ſubjectum. Et propterea reges ambo in diviſione regni priſtinam libertatem Francorum ubique alter alteri illæſam ſervare ſtatuerunt. Porro nec Italiam Langobardicam alius ille conditionis fecit. Etſi enim illam unà cum imperiali dignitate voluerit eſſe penes unum Lotharium, per accidens tamen ea tantum conjunxit, non autem quaſi dederit Langobardicum regnum Romano Imperio. Certè id factum, nullibi legere eſt. Bene proinde Hugò Grotius *l. 2. de jure belli ac pacis. c. 9. num 11. Carolus Magnus ejuſq; ſucceſſores jus Imperij quod habebant in Francos ut & in Langobardos à jure imperij in Romanos, ut novâ ex causâ quæſito, ſollicitè diſtinxerint.*

XXXIII. Et vero ſollicite hæc obſervata fuerunt diu poſt Ludovicum. Quum enim Lotharius filius ejus natu maximus propter primogenituræ & Cæſareæ dignitatis honorem ſibi jus aliquod in fratres arrogaret, orto inde bello victoque Lothario, libertatem ſuam fratres egregie tutati ſunt. Eâ de re in medio ſunt, verba Hincmari Archiepiſcopi Rehmenſis viri ea ætate ſummæ auctoritatis *epiſt. 1. c. 4. ad Ludovicum Balbum. Qui cum Lothario erant, immiſerunt illum in hoc, ut fratres ſuos exheredaret, & regni primores, qui cum illis erant annullaret, quoniam ipſe primogenitus & nomine imperatoris erat: illi autem qui erant cum Carolo & Ludovico dicebant, quod ſeniores illorum* (i. e. domini ſui Carolus & Ludovicus) *Lotharij fratres erant & ſacramento regnum inter illos diviſum fuerat, & illi nec genere nec poteſtate inferiores erant, & ideo non ſe contra illos concederent.* Latius omnia iſta narrat Nithardus *libl. 4.* ubi inter alia poſt fatalem illam in tres fratres pugnam ſcribit miſſos à Lothario Legatos ad Carolum & Ludovicum, qui nomine Lotharij dicerent

cerend. *Si vellent illi aliquid illi ſupra tertiam partem regni propter nomen Imperatoris quod illi pater illorum conceſſerat, & propter dignitatem Imperij, quam avus regno Francorum adjecerat; facerent, ſin aliter tertiam tantummodo partem totius ſibi concederent, regeretque quiſque illorum portionem regni ſui prout melius poſſet. frueretur alter alterius ſubſidio & benevolentia.* Et vero poſterius placuit. Itaque Ludovico ceſſit Germania pleno jure & nulla in re dependens ab imperio Romano gubernanda, non minus atque Gallia Carolo. Non latuerunt hæc Baronium: itaque ad *annum 848.* Trithemium his verbis accuſat: *errat dum ait juſſu Lotharij conveniſſe* (Germaniæ Epiſcopos) *cum id factum per Ludovicum regem eſſe in regno ipſius non ſit dubium, nam nullam Lotharium facultatem habuiſſe diſponendi aliquid in regno Germaniæ, ſpectante ad Ludovicum certum eſt.*

XXXIV. Manſiſſe eandem libertatem Germanici regni ſuperſtite Carolina Regum familia, certum eſt. Plærique enim qui illi præfuerunt cum Italia aut cum Imperio nihil habuerunt commercij. Diviſio enim poſt obitum Ludovici Germanici regno, Carolus & Ludovicus & Carolomannus ſinguli ſuam regni partem propriâ auctoritate tenuerunt, ut conſtat *ex hiſtoria Landgravior. Thuring. c. 6.* Arnolphus quoque diu Germaniam rexit anteaquam Imperatoriam dignitatem conſequeretur. Poſt hunc verò neque Ludovicus neq; Conradus vel italiam vel Imperium habuit. Quo ſatis conſtat, ea certè tempeſtate Germaniam non fuiſſe partem Imperij, nec adminiſtratam fuiſſe auctoritate Cæſareâ, ſed proprios ſibi reges habuiſſe, & liberam fuiſſe diſtinctamq; & ſui juris rempublicam.

XXXV. Italiæ quidem regnum qui tenuere, ijdem fere & imperatores fuerunt. Imò ea occaſione poſt obi-

tum

tum Caroli Craſſi in italia Pontifices deliberarunt de eligendo impoſterum aliquo Italiæ rege cum Imperatorio titulo. Quod teſtatur Carolus Sigonius *l. 5. de regno Italiæ.* Fuere tamen & reges Italiæ ſine titulo imperatorio. Nec interea temporis conſtat factum aliquod decretum conſenſu Carolinæ familiæ, (penes quem jus erat hæreditarium in regnum Langobardicum) de ſubijciendo illo regno Imperij Romani auctoritati & legibus. Itaq; & Langobardicum regnum eo tempore manſit liberum ab imperij Romani poteſtate.

XXXVI. Extincta porro Carolina familia Henricus Auceps ejuſque filius Otto Magnus ab anno *919.* ad *962.* Germaniæ regnum cum regno Lotharii tenuerunt. nulla Cæſarea dignitate ornati, nullo etiam modo imperium aliquod Romanum reverentes. Neque enim verum eſt; quod nonnulli evincere pertendunt. Henricum Aucupem fuiſſe Cæſarem. Quin alibi oſtenditur, illum ne quidem jura habuiſſe ad occupandam Italiam aut Imperij dignitatem poſtulandam. Sanè nihil Italiæ illum poſſediſſe eſt certum. Etiam illa ergo ætate Germania non fuit habita Imperij Romani portio. Eodem vero tempore nunc Berengarius Dux Forojulienſis, mox Lambertus, iterum Ludovicus Burgundus, modo Rudolphus Burgundus, modo Hugo Arelatenſis, ejuſque filius Lotharius nec non deniq; Berengarius Eporegiæ Marchio ab italiæ optimatibus inconſulto vel populo vel Pontifice Romano imò his nihil contra nitentibus Italiæ reges ſunt creati Papæ, regni Langobardici Metropolitana urbe. Et vero horum vix unus alterque Cæſareum titulum accepit. Quo iterum conſtat etiam tum temporis & Langobardicum regnum fuiſſe liberam rempublicam reliquas verò illas imperii Romani ab hoc regno ſejunctas fuiſſe; & plerumque ſub nullo Imperatore.

XXXVII.

XXXVII. Otto quoque magnus, non Germaniam tantum ſed & Italicum illud Langobardorum regnum diu habuit in poteſtate ſua, ante quam Imperator Romanus audiret. Namque anno 951. invitatus ab Adelheide viduâ Lotharij regis quam & mox in matrimonium duxit, fudit omnique poteſtate, exuit Beringarium regem. Italiæ, ejusque filium Adelbertum. VVitichindus Corbeienſis *l. 3.* ſcribit, Ottonem *cum Adelheide Papiam, quæ eſt ſedes regia obtinuiſſe.* Sequenti anno 952. Berengarius & Adelbertus in gratiam recepti feudi jure ab Ottone regnum Langobardicum recuperarunt. Illam rem ita narrat continuator Reginonis: *Berengarius cum filio Adelberto ſeſe ſubijciens Ottoni, ab eo ut ſubditus recipit regendam Italiam.* Iisdem verbis ütitur ipſe Baronius *tom. 10. Annal. ad annum 952.* VVitikindus ita loquitur: *Cum conventus fieret Berengarius manus filij ſui Adelberti ſuis manibus implicans renovatâ fide, coràm omni exercitu, famulatui regis ſe cum filio ſuo ſubjugavit: & ita dimiſſus in Italiam remeavit cum gratia & pace,*

XXXIIX. Itaque jam tum feudi jure ab Ottone Langobardicum regnum obtinuit Berengarius. Et tamen anno demum 961. Otto à multis Langobardici regni proceribus & Iohanne Papa contra Berengarij tyrannidem invitatus, expulſo Berengario & liberato Papa, primò quidem regnum Italiæ occupavit iterum, deinde anno ſequente Imperator eſt creatus. Narrat Baronius ad annum 961. ex Hiſtoria Ducum Beneventinorum antiqua, proceres Italiæ, appropinquante jam Ottone, Adelberto filio Berengarij regis dixiſſe. *Vellemus Domine, ut Papiam cum paucis pergas, & tuo genitori dicas, quatenus Langobardorum regnum ſub veſtra ditione committat, quia nos minimè ſub illius poteſtate ampliùs jam durabimus. Si vobis committit re-*

 gnum,

gnum, nos totis viribus pugnabimus, ſin autem non Italiæ regnum extero regi committemus. Id ipſum autem cum Adelbertus non potuiſſet impetrare, proceres omnes Berengarium pariter & Adelbertum reliquiſſe. Addit autem ille ſcriptor: *Itaque Otto Rex ſine impedimento in Italiam introivit, atq; Italiæ regnum obtinuit.* Luitprandus, qui itidem eo tempore vixit, in narratione legationis ſuæ Conſtantinopolitanæ, quam à Caniſio editam inſeruit Baronius decimo Annalium tomo *ad annum 968.* ita rem omnem narrat Nicephoro Imperatori: *Palàm eſt, quod Berengarius & Adelbertus ſui milites* (i. e. Ottonis Vaſalli) *effecti regnum Italicum ſceptro aureo ex ejus manu ſuſceperunt, & præſectibus ſervis tuis qui nunc uſque ſuperſunt, jurejurando fidem promiſerunt. Et quia hanc perfidè violarunt juſtè illos quaſi deſertores ſibique rebelles, regno privavit.* Tenuit ergo etiam Otto Langobardicum regnum ante quam Cæſarea jura eſſet conſequutus, adeoque & regnum illud Italiæ cum Imperij juribus nihil habuit commercij. Etſi verò ſequente anno Otto Imperator ſit creatus, etiam tum tamen ſatis curatè diſtinxit Italicum illud regnum à reliquis Imperij Romani quas Papa poſſidebat. Recitat Gratianus *cap. 33. diſt. 63.* Iuramentum Ottonis Papæ Ioanni præſtitum, quod & Baronius habet *anno 960.* de cujus fide non eſt meum nunc diſputare; ibi diſertè vero legitur: *cuicunque regnum Italicum commiſero, jurare faciam illum ut adjutor tui ſit.* Habet idem Baronius anno 962. diploma, quo Otto creditur confirmaſſe Romanæ Eccleſiæ bona, ubi inter alia legitur: *inſuper offerimus tibi de proprio noſtro regno civitates & oppida cum piſcariis ſuis Reatem, Amiternum &c.* Vnde patet porro, Ottonem Langobardicum regnum ſibi arrogaſſe jure proprietario.

XXXIX. Inſequutis temporibus æterno quidem fœdere juncta eſt Cæſarea dignitas non minus atque Italici

lici

lici regni poſſeſſio cum Germania, (quod quibus auctoribus, quave ratione, aut qua de cauſa contigerit, non eſt inſtituti noſtri nunc exponere,) cœpit etiam ex eo cōmunis appellatio illa Imperij Romani, quæ res multos in errorem perduxit; nullum tamen monumentum poteſt produci, nullæ tabulæ exſtant, quibus poſſit prabari aut coijſſe Germanicum & Italicum regnum cum illis Imperij Romani reliquijs in unam prorſus Rempublicam, aut illa in Imperij iſtius ditionem conceſſiſſe. Alterutrum autem affirmare ſine certis documentis non licet aut fas eſt.

XL. Ac prius quidem vel illo uno poteſt abunde refelli quod & Germania & Langobardicum regnum comitia ſua de rebus maximis ad rempubl. pertinentibus omni tempore inſtituerit, egerit quoque res maximas non impetrato conſenſu vel Papæ vel aliorum Imperij iſtius civium. Ingeſſit ſe quidem, fateor, Papa Romanus poſt tempora Henrici IV. plæriſque Imperij negotijs, quin & conatus eſt pleraque ad arbitrium ſuum trahere: nunquam tamen ipſe voluit videri deliberationibus intereſſe ut civis aliquis reipublicæ, nunquam etiam hoc nomine vel vocatus fuit vel admiſſus, ſed quomodo in omnia alia regna & omnes orbis Chriſtiani reſpublicas ſummâ impietate dominatum ſibi arrogavit & ſumpſit, tanquam ſupremus monarcha à Deo conſtitutus, ita & hoc nomine reipubl. Germanicæ negotia voluit gubernare, ſæpe invitis, nonnunquam & conſentientibus regni ordinibus fatali tum errore conſtrictis. Si Germanico verò regno & Italico manſit ſummum ius adminiſtrandi rempubl. ſuam ſine populi Romani conſenſu, non in unam profectò rempublicam hæc cojerunt. Quot enim ſunt ſummæ poteſtates; totidem ſunt reſpublicæ, utut unum habeant principem aut arcto aliquo fœdere συμμαχίας, civitates illæ ſint

unitæ Quale quid de civitatibus Helveticis Ioſias Semlerus & Bodinus, de fœderatis Belgico Germanicis provincijs optimè Hugo Grotius *in apologetico ſuo cap. 1.* annotarunt. Cæterum non conveniſſe omnia illa in unam rempublicam, manifeſtum fit etiam diverſis illis coronationibus Regum noſtrorum. Corona enim indicium eſt & ſignum quodammodo reipubl. Seorſim verô primo accipitur corona regni Germanici, ex antiqua quidem conſvetudine, ut & lege Carolinâ, Aquisgrani. Perperam enim vulgo creditur; & nuncupatur illa corona Cæſarea. Veteres ſanè rectius, (inter quos eſt & Fridericus I. Cæſar *epiſtola ad Ottonem Friſingenſem*) dixere illam coronam *regni Teutonici.* At Cæſaream Coronam ſemper & quidem jam per annos octingentos ſolus Papa Romanus addidit. Quin & multi poſt Ottonem Papæ quoque coronati ſunt Reges Langobardorum, adeoque triplici corona, Germaniæ nempe, Langobardiæ & Imperij Romani inſigniti. Accedit, quod nunquam quiſquam poſt Carolum Magnum Cæſareum voluerit titulum uſurpare ante acceptam coronam illam Romanam, etſi jam eſſet coronâ Germanici regni honoratus: omnes enim ante ſunt tantum Reges dicti, etiam nunc non niſi Electi Cæſares audiunt, licet coronati ſint Germaniæ aut Italiæ reges. Adhoc, ſatis hodieque diſtinguunt ipſi Cæſares regnum Germanicum ab Imperio Romano, dum electos ſe dicunt Imperatores Romanos, ſed addito titulo Regum Germaniæ, quod nempe aliud ſit eſſe Regem Germaniæ aliud electum Cæſarem Romani Imperij.

XLI. Igitur unam profectò cum Imperio Romano rempubl. neque Germania hodie neque Langobardicum regnum conſtituit. Tantùm verò abeſt, Germaniam ſeſe & Langobardiam à ſeſe domitam, Romano Imperio ſubjeciſſe,

jeciſſe, ut contrà potius illud olim Germaniæ ſeſe dederit magnâ ex parte. Omnem enim Imperatores eligendi poteſtatem Romani eorumq; Pontifices in Germanos æternâ lege contulerunt: quo ipſo jus Germanis dedderunt ſum̄um magiſtratum Romano Imperio creandi: quod eſt magnam majeſtatis partem alteri tribuere, ſibi eripere. Id quando cœperit alias exponitur. Id certum verò eſt, moderatis adhuc Paparum rebus, & ante monſtrum illud hominis Hildebrandum aut Gregorium VII. Papam, magnam ſatis fuiſſe Cæſarum à Germanis electorum in pontificem & populum Romanum auctoritatem ac potentiam: & nihilomnius tamen in Germanorum fuiſſe poteſtate, eam omnem dignitatem ac vim electis ex ſuo arbitrio Regibus ſuis in alienam rempublicam conferre. Quin manet hodieque, ut non niſi Germanorum Rex audiat Cæſar, priſcâ auctoritate licet adempta: Quo patet, quaſi ſurrogaſſe ſibi potius Romanum populum in ſua jura Germaniam quam ut Germania ſeſe illi Imperio ſubjecerit.

XLII. Hæc verò omnia quum longè ſint certiſſima, nihil eſt quur non apertè tandem pronunciemus; *neque Germaniam neq; Langobardicum Italiæ regnum verè partes eſſe Romani Imperij, ſed Reſpublicas ab illo diſtinctas, adeoque nec Imperatorem, in quantum eſt Imperator, eſſe vel Germanici vel Langobardici regni caput aut magiſtratum, ſed quatenus idem ſimul rex eſt.* Nec verò ex illo quod jam multis ſeculis vulgò Germania quoque & Italia illa Langobardica Imperij Romani nomine audiat, ſequius quid eſt colligere. Familiare enim eſt & receptum, ſi multæ reſpublicæ coeant in unum fœdus ab una aliqua illarum, omnibus commune nomen indere. Ita olim Achæorum reſpublica omnibus fœderatis nomen dedit, & Vrbs Romana omnibus ſocijs: hodie fœderati omnes Helvetij ab uno pago Suiceri, fœde-

ratæ item omnes Belgico Germaniæ provinciæ vulgo Hollandiæ nomine uſurpantur. Eadem verò ratione & Imperij Romani nomen ſociis rebuſpublicis eſſe inditum, vel hæc verba indicaverint Gotfridi Viterbienſis. Hic cum narraſſet, Lotharium Imperatorem regni ſui tres in partes diviſi partem unam, Italiam ſcilicet, cum Imperatorio nomine, majori natu filio tribuiſſe, addit: *vide ad quantum defectum Romanum Imperium devenerit, ut in tres partes diviſio regno Francorum, tertiæ partis tertiâ pars eſſet Imperium.* Apud alios ſcriptores tempore Caroli Calvi Gallia Imperij nomine intelligitur, excluſâ Germaniâ. Otto Friſingenſis, cum egiſſet de diviſione regni Francici inter filios Ludovici Pij inſtituta, ita loquitur. *l. 5. c. 35. Ex hinc diviſo regno, regna modò duo orientale & occidentale (quorum alterum* (Orientale) *partem Ludovici & Lotharij ſedemque regni Francorum Palatium Aquisgrani ac Imperium urbis Romæ habet: aliud verò* (Occidentale) *quod adhuc Francorum, eò quod iſtud Romanorum vocatur, appellatum, partem Caroli tenet) inveniuntur.* Vnde perſpicere eſt jam ætate Friderici Barbaroſſæ Germanicum & Langobardicum regnum vocatum vulgò regnum Romanorum, ita tamen, ut non lateret diſtinctio inter illa regna & Imperium Urbis Romæ.

XLIII. Igitur ex illo nomine Romani Imperii haud quidem licet colligere Langobardicum & Germanicum regnum, pertinere reapſe ad Imperium Romanum. Neglexerunt autem diu & ipſi Reges Germanici Imperatorio titulo regnorum Germaniæ & Italiæ memoriam adjicere, fortè quod mos ſeculi non ferret cumulum titulorum, nomen autem Cæſareum ea ætate, adeo haberetur magnificum, ut adijcere quidquam videretur indecens. Conſtat ſanè, eos nec adjeciſſe titulos Ducatuum & Comitatuum, quos tamen unâ cum Regia & Imperatoria dignita-

gnitatē poſſidebant. Primus quantum videtur, Fridericus II. præter Cæſareum nomen Sicilliæ & Hieroſolymæ titulum uſurpavit, Svevici tamen ducatus titulo non adjecto. Eum imitatus centum & quinquaginta ferè annis poſt Carolus IV. & Romanorum Imperator ſemper Auguſtus & Bohæmiæ Rex voluit dici. Ejus filius Sigismundus & Imperator & Hungariæ & Bohemiæ rex audivit. Fridericus III. non multò poſt adjecit plurima propter Ducatus comitatus & alias provincias ſibi ſubditas, Germanici licet Imperij feuda eſſent. Qui mos ab eo uſque tempore invaluit. Maximilianus porrò & Germaniæ Rex voluit dici: non tantum optimo jure ſed & utiliſſimo inſtituto. Secuti autem Maximilianum ea in re ſunt Carolus V. & omnes quotquot in hunc diem ab eâ ætate Germaniæ præfuerunt. Poſſet autem eodem jure & Italici, (imò, ut alibi oſtenditur, & Burgundici aut Arelatenſis) regni, titulus uſurpari: quantum ex ſuperioribus eſt manifeſtum. Nec verò id ipſum non eſſet magno cum reipublicæ bono conjunctum: quo unicuivis poſſit eò rectius conſtare tota reipubl. natura. Certè intereſt rerumpublicarum ad tuenda jura ſingularum, ut etiamſi unum principem acceperint, nomina priſca ne obliterentur.

XLIV. Quin igitur quaſi ratum eſto ac conſtitutum: *Germanicum & Italicum regnum diſtinctas eſſe reſpublicas ab eo quod verè Imperium Romanum eſt dicendum, nec Imperatorem in quantum eſt Imperator vel Germaniam regere vel Langobardicum regnum.* Hinc verô ſequitur graviſſimè illos hallucinari, qui Germaniam cenſent teneri legibus Iuſtinianeis, aut Imperatori in Germaniam arrogant poteſtatem priſcorum Cæſarum in Imperium Romanum, eo nomine quod Germania ſit verè Imperium Romanum & Imperator quatenus eſt Imperator, Germaniæ præſit. V-

trum-

trumque ſane eſſe longè falſiſſimum jam oſtenſum eſt. Non attingam enim nunc quàm imbecillis ſit illa collectio, etiamſi utrumq; verum eſſet quod ſumunt.

XLV. Non minus verò hinc liquet, quam iniquè Papæ Romani Imperij nomine abuſi rebus Germaniæ ſeſe immiſcuerint, easque perturbarint aliquot ante ſeculis, quamvè iniquè adeò pridem Paulus IV. voluerit ſuas in manus reſignari Romanum Imperium, Gregorius verò XV. electoralem dignitatem Bavaro collocatam confirmare. Habuit enim olim quidem Papa Romanus, unà cum alijs civibus Romanis, eligendi Cæſarem poteſtatem, & verò elegit ille & Carolum Magnum & poſt Ottonem Magnum: ſed in electionem regis Germaniæ nihil unquam habuit juris, jam Ottonum verò tempore etiam Cæſarum electionem, in liberum Germaniæ procerum arbitrium tranſtulit. Qua de re alibi. Certè ut hodie etiam aliquid juris ſit Papæ in electionem Cæſaris (quod tamen eſt falſum,) eo tamen nomine non debuit ille ſui juris quoque facere electionem regis Germaniæ & Italiæ.

XLVI. Porro & hoc conſentaneum eſt: ſi jure poteſtas Cæſarem creandi poſſit Germaniæ adimi, aut illa nollet aliquem creare, eo ipſo tamen non atmittere illam facultatem creandi regis Germanici, & Italici regni. Itaſi licuiſſet Alexandro III. Papæ Imperij occidentalis dignitatem in Conſtantinopolitanos iterum transferre, quod rogaſſe Emmanuelem Cæſarem ſcribit Blondus *l. 5. decad. 2.* & Platina *in vita Alexandri III.* aut vero ſi Bonifacius IIX jure potuiſſet promiſſis ſtare (pollicitus autem erat ſe Imperio dignitatem in Gallos translaturum) non tamen ea propter jure potuiſſet Germaniæ & Italiæ reſpublica ab iis in alios transferri.

XLVII. Denique & hoc ſequitur, non eſſe, quur

non-

nonnulli adeò pertendant Imperii Romani dignitatem non eſſe à Romano Papa collatam, vel Carolo Magno vel Ottone, eo quod uterque jam ante coronationem Germaniam ac Italiam poſſederit. Non enim eſt difficile probatu factum id omninò eſſe à Papa & populo Romano; ſed quod collatum fuit, id verò ſi cum Germania & Italia Langobardica contendas penè eſt nihil. Certè non eſt quur hac de cauſa ſeſe jactitent Romani Pontifices, quaſi ſe magno beneficio Germaniam affecerint: utpotè, quum, ſi rem videas, potius opinione collatio illa inſigne quid habet, quam reapſe. Verùm de toto hoc negotio non eſt hujus loci latius agitare.

XLIIX. Cæterum quum nec Germania, nec Italia Langobardica ſubſit hodiè Imperatori; ut ille eſt Romanus Cæſar, ergo aut reliquum omne Italiæ illi iſthoc nomine paret, aut aliquid ejus, aut vero nihil. Oſtenſum autem eſt ſupra, quum Carolus Magnus Imperij rerum eſt potitus tum ex pacto Calabriam inferiorem manſiſſe, in ditione Imperij Orientalis. Venetorum quoque urbem iiſdem redditam, reliquum autem omne, utut pareret Pontifici, in Caroli ut Imperatoris ſupremam poteſtatem perveniſſe. Fuit autem & Ottonis eadem prope conditio. Namque & tum nihil reliquum relictum eſt Orientali Imperio præter Calabriam. Venetorum vero urbs itidem manſit libera. Cætera vero omnia Imperij veteris in Italiâ, tametſi eſſent in Pontificis manu una tamen cum ipſo Pontifice in Ottonis ut Cæſaris imperium pervenerunt. Luitprandus ſive alius quis autor eorum, quæ à capite ſexto ſunt aſſuta *l. 6. Luitprandi* ſcribit Ottonem ab Iohanne Papa unctionem ſuſcepiſſe Imperij addens: *jusjurandum vero ab eodem Papâ Ioanne ſupra pretioſiſſimum corpus petri atq; ab omnibus civitatis proceri-*

 ceri-

teribus, ſe nunquam Berengario, atque Alberto auxiliaturos, accepit. Otto Imperator *c. 10.* conqueritur Ioannem Papam eſſe, *immemorem juramenti & fidelitatis quam ſibi ſupra corpus S. Petri promiſerit.* Vnde claret Papam *fidelitatem* juraſſe Imperatori Ottoni, quæ vox quam habeat vim, ex more ejus ævi notum eſt. In diplomate Ottonis illius Ioanni Pontifici dato, de bonis Epiſcopatus Romani apud Baronium ad annum 962. diſertè bona illa omnia donantur, ſed hac conditione: *Salvâ in omnibus poteſtate noſtrâ & filij noſtri, poſterorumque noſtrorum.* Item ne quis Pontifex impoſterum conſecraretur (verba Cæſaris ſunt) *priusquam talem in præſentiâ Miſſorum noſtrorum, vel filij noſtri ſeu univerſæ generalitatis faciat, promiſſionem per omnium ſatisfactione atq; futura conſervatione, qualem Dominus & venerandus ſpiritualis pater noſter Leo ſponte feciſſe dignoſcetur.* Atqui Leo illi Carolo Magno ſubjecit ſeſe, prout olim Cæſaribus fuere ſubjecti Papæ, eoque Carolum ſtatim adoravit: quod jam ſupra eſt dictum. In eodem porrò diplomate notandum illud eſt, conventum tum eſſe, ut quotannis per Legatos Cæſari nuncietur; *qualem ſingulis Duces ac Iudices populo juſtitiam faciant.* Si enim ſecius quid fiat. quam oportet, tum vero Imperatorem per legatos ſuos id emendaturum.

XLIX. Ex quibus profectò liquet, ſtatim illo anno 962. Ottonem unâ cum Cæſareo titulo jura veterum Cæſarum in Papam ipſum accepiſſe. Et verò eo jure uſus eſt contra Ioannem illum Papam ſtatim ſequente anno. Quo tempore de novo cives Romani *fidelitatem* promiſerunt, *hæc addentes,* verba ſunt Luitprandi l. cit.) *& firmiter jurantes nunquam ſe Papam electuros & ordinaturos præter conſenſum atque electionem Domini Imperatoris Ottonis Cæſaris Auguſti filijque ipſius Regis Ottonis.* Rogavit autem tum

Syno-

Synodus Epiſcoporum ab Ottone congregata, ut & Ioannem Papam exuere honore, & alium in ejus locum eligi pateretur. Utrumque autem effectum eſt. Eidem vero Ottoni Romani cives perjuri 964. & tertia vice *fidelitatem* jurarunt, ut poſt Reginonem narrat Baronius. Quo anno iterum Cæſareâ auctoritate uſus Otto in exilium relegavit Benedictum, quem Romani cives crearant Pontificem. Eidem porro Ottoni, omnibusque ejus ſucceſſoribus Leo Papa præter illa jam dicta conceſſit *in perpetuum facultatem eligendi ſucceſſorem*, (in Imperio ſcilicet) *atque ſummæ ſedis Apoſtolicæ Pontificem ordinandi, ac per hoc Archiepiſcopos ſeu epiſcopos, ut ipſi ab eo inveſtituram accipiant.* Habentur omnia hæc verba ex bulla quâdam Leonis deprompta, apud ipſum Gratianum *diſt.63. cap.23.* Exſtat quoque apud Crancium *metropol. l. 4. cap. 10.* Ejusdem Leonis alia bulla, qua omnia quæ Pipinus aut Carolus Magnus donaverant Romanæ Eccleſiæ, Ottoni ejusque ſucceſſoribus redduntur. Impugnat verò acriter utriusque fidem Baronius ad annum 964. Quicquid verò ſit de illis bullis, id certum eſt, Leone mortuo, jus illud eligendi ex arbitrio, pontificem non latuiſſe Romanos. Continuator Reginonis ad annum 965. ita notat: *Eodem anno dominus Papa Leo obiit. Tunc legati Romanorum Imperatorum pro inſtituendo quem vellent Romano Pontifice, in Saxonia adeuntes honorificè ſuſcipiuntur & remituntur. Et Otgarius Spirenſis Epiſcopus & Luitprandus Cremonenſis cum iisdem Romam ab Imperatore diriguntur. Tunc ab omni plebe Romana Ioannes eligitur.* Imò ex eo uſque tempore, omnes Pontifices Romani alijque Archiepiſcopi pariter & Epiſcopi pedum Epiſcopale ab Imperatoribus acceperunt, donec rem omnem turbaret Gregorius VII. id quod alibi oſtenditur,

L. Quin itaque Otto Magnus verè Cæſaream obtinuerit in Pontificem populumque Romanum poteſtatem, non eſt dubitandum. Poteſt autem de ſucceſſoribus ejusdem ad Henricum IV. uſque, idem haud difficulter oſtendi, ſi opus foret. Verum id operosè agere fuerit fortè ſoli facem fœnari. De Ottone III. tamen quæ dicit Glaber Rodulphus non poſſumus prætermittere, *Contigit*, ait, *initio Imperij Ottonis, ut ſedes Apoſtolica urbis Romæ proprio viduaretur Pontifice* (is erat Iohannes XV) *ipſi vero illico Imperiali uſus præcepto quenquam ſuum conſanguineum* (Brunonem poſt dictum Gregorium V) *elegit, atque ex more in ſede Apoſtolicâ ſublimari mandavit.* Quum verò eodem tempore Creſcentius conſul tyrannidem urbis ſibi ſumpſiſſet, aliumque, Pontificem inſtituiſſet, narrat idem atque ex eo Baronius ad annum *996.* Ottonem & urbem occupaſſe & Creſcentium curaſſe præcipitari, Papæ autem à Creſcentio electo & manus amputatas & aures abſciſſas & oculos erutos. Idem ille Otto Sylveſtrum II. Papam inſtituit fatente Baronio anno 999. Idem Otto Sylveſtro Papæ octo urbes Marchiæ Anconitanæ donavit. Refert illud Theodoricus de Niem *l. de privileg. & jurib. Imper.* Ipſum vero donationis diploma edidit primus Marquardus Freherus & inſigni commentario illuſtravit, poſt illum à Baronio, id *tomo 12. Annal. ad ann. 1191.* eſt inſertum. Liquet verò inde, eo tempore magnum illud quod appellatur Petri patrimonium non in Pontificis ſed Imperatoris fuiſſe manibus, forte quod Leo omne illud Ottoni magno iterum conceſſiſſet. In illis autem literis notatu etiam hoc occurrit dignum, quod Romam appellet Cæſar *ſuam urbem regiam*. Hujus porro Ottonis ad huc pueri mater Theophane per triennium ipſa Romæ vixit & rempublicam filij ſui in uſum tenuit. Quomodo anno

1035.

1033. Conradus II. integrum annum Romæ commoratus rebelles compeſcuit.

LI. Quamquam verò hæc vera Cæſarea poteſtas integra manſerit ad Henricum uſque Quartum (cujus pater Henricus III. adeò jure ſuo eſt uſus, ut non dubitaverit Baronius anno 1046. illum hoc nomine neſcio cujus Hæreſios Henricianæ auctorem proclamare, imò quanquam ipſe Gregorius VII. Papa confirmari voluerit per Henricum IV. primus tamen ille inaudito hactenus ſcelere non tantum exuere Cæſarem omni dignitate eſt auſus, ſed & ſumere ſibi poteſtatem in Imperatorem, reges, principes. Preſſerunt autem ejuſdem veſtigia omnes ſecuti Pontifices. Quanquam vero ſtrenuè jura ſua antiqua tueri ac ſervare ſtuduerint cum ipſe Henricus IV. tùm ejus filius Henrius V. nec non Fridericus primus & ſecundus, tandem tamen poſt obitum ſcil. Friderici II. impietas Paparum victoriam expreſſit. Igitur jam quidem annos propè quadringentos, neque in Papam, neque in urbem Romam neque in illas antiqui imperij reliquas provincias Cæſarea vetus potentia fuit exercita. Superſtes tantùm manſit Imperatorium nomen, & quidem, ſi verum eſt dicendum, inane atque procul re ipſa. Quod jam olim, rectè intellexit fortiſſimus Germanicorum Cæſarum Fridericus primus, eoque; cum Adrianus IV. Papa anno 1159. inter alia à Friderico poſceret; *nuncios ad urbem ignorante Apoſtolico ab Imperatore non eſſe mittendos; cum omnis magiſtratus inibi S. Petri ſit cum univerſis Regalibus:* ſtatim reſpondit: *cum divina ordinatione ego Romanus Imperator & dicar, & ſim, ſpeciem tantum dominantis effingo, & inane ubique porto nomen ac ſine re; ſi urbis Romæ de manu noſtra poteſtas fuerit excuſſa:*

LII. Non diſputabo nunc an quadringentorum annorum poſſeſſione id quod initio per vim & ſcelera pepererunt ſibi pontifices nunc verè ſuum fecerint, præſertim cum tanto temporis ſpatio pauci Cæſares id ipſum videantur in controverſiam vocaſſe: id certum videtur, ſi tot annorum præſcriptione petierint noſtris regibus & Cæſaribus, omnia vera illa & antiqua Cæſarum jura, non eſſe amplius quur vanè jactent nonnulli neſcio quod orbis aut urbis Romæ dominium, multo minus nunc eſſe magnis ſumptibus & ingenti periculo in Italiam proficiſcendum Cæſaribus electis, quo à Romano Pontifice Cæſaream coronam conſequantur. Quin imò haud obſcurè hinc eſt diſpicere, cum Orientale Imperium Romanorum per Turcam pridem ſit deſtructum, nec occidentalis quidquam penè ſuperſit apud Cæſares, præter nomen Imperatorium, haud injuria fortaſſis poſſe affirmari, vel Imperium Romanum funditus periiſſe, vel verò Papam Romanum reapſe frui nunc poteſtate Imperatoria, ſi demas licentiam titulum illum uſurpandi, aut in alium conferendi.

LIII. Cæterum his quæ ultimò attulimus nonnulla poſſe objici videntur. Primò enim ſacris literis videtur prædictum, non interiturum Romanum Imperium ante ultimum diem. Ex legibus quoque Juſtinianeis conſtat Imperatorem dominum eſſe orbis; Certum verò eſt noſtro, Cæſares Iuſtiniani eſſe ſucceſſores, itaque & noſtris illis in orbem quoque univerſum eadem hodie jura ſunt. Poſtremo ſi Cæſares hodie reapſe, non niſi Imperatorium titulum habent, haud videtur eorum eſſe aliqua præ alijs Regibus dignitas ac prærogativa.

LIV. Verum enim vero, quod primo quidem loco addu-

adducitur, promitti in ſacris literis Imperij Romani æterni-tatem, id temere probari non poteſt. Quomodo totum illud, de non niſi quatuor magnis futuris monarchijs ſeu Imperijs mundi, plus habet famæ quàm veri. Quippe quum olim in Aſia jam ante Alexandrum tot numero floruerint ampliſſima imperia, Aſſyriorum, Babyloniorum, Medorum, Perſarum, non autem duo tantum quod vulgò creditur, Aſia eadem poſt Romani imperij interitum itidem habuerit, hodieque ex parte habeat vaſtiſſima regna Sarracenorum, Turcarum, Tartarorum, Perſarum & Sinenſium. Europa verò viderit Francorum regnum maximum jam ante adeptum Cæſareum nomen, etiam nunc vero floreant vaſta Hiſpanorum potentia & Gallorum. Nec verò reperitur quid in ſacris literis, quod ad perpetuitatem Romani Imperij jure debeat trahi: ſive enim ſomnium Nabuchodonoſaris videas; ſive ipſius Danielis quod eſt c. 7. omnia illa vix attingunt Cæſarea tempora, ut optimè obſervant eruditiores, quod tamen hîc diſputare alienum eſt. Quid, quod Apoſtolicæ literæ excidium non Romani Imperij tantum, ſed & ipſius urbis haud paulo ante finem mundi futurum videantur prædicere. Antichriſti certè tempora exceptura demum interitum Romani Imperij, communis omnium primæ ætatis Chriſtianorum fuit ſententia. De ipſius autem urbis Romæ extremo excidio accipienda videntur omnino illa quæ c. 18. Apocalypſ. leguntur.

LV. Ad ſecundum reſpondemus. Eo argumenti genere uſos quidem per quam multos, à Lotharij Cæſaris uſque temporibus ad noſtram hanc ætatem, eos qui Romani juris doctrinam profeſſi ſunt; quorum nonnulli penè perſvaſum eſt omnia omnino illa competere hodieq;

Cæſaris

Cæſaribus noſtris quæ olim Juſtiniano imo Auguſto imperatori convenerunt. Verum hæc quidem doctrina apta eſt concitandis bellis, movendis tumultibus, evertendæ reipublicæ. Si enim omnia ad illam faciem Auguſtæi ævi ſunt componenda, non hæc tantum noſtra Germania ſed penè totus orbis erit commovendus. Eſt autem tota illa colligendi ratio frivola, ne quid dicam gravius. Nulla certè illi vis ineſt, niſi pro confeſſo & certo ſumas: populum Cæſaremque Romanum nihil potuiſſe jure amittere, aut verò omne quod in corpore illo legum Romanarum reperitur id ex jure naturæ venire, adeoque, æternæ eſſe veritatis. Quæ omnia longè ſunt falſiſſima. Sanè cum jura illa plæraque valeant ex conſtituto, ſintque poſitiva, uniuscujusque eſt liberæ reipubl. ea hactenus vel rejicere vel admittere: eoque nec rerumpubl. controverſiæ rectè ex illis poſſunt decidi, ut optimè poſt Ferdinandum Vaſquium obſervavit ſummus vir Hugo Grot. *præf. ad libr. de jure belli ac pac.* Stultum vero eſt, omnem, qui in nomen aut aliquo modo ſuccedit in locum, eundem etiam in jura quæ ante aliquot centum aut mille annos obtinuerunt, ſuccedere. Non minus ſane hoc ineptum eſt quam illud nonnullorum commentum Carolo V. Ius fuiſſe ad occupandos Americanos, eò quod eſſet Imperator adeoque Dominus orbis: quos perdoctè confutavit Franciſcus Victoria *relect. de Indis.* & Ferd. Vaſquius *in quæſtionib. illuſt.* Benè verò eſt quod qui ſeſe olim Cæſarianarum partium propugnatoribus illis oppoſuerint, ac Pontificem ſumpſerint ſibi extollendum *ſuper omne quod dicitur Deus* non minus perperam ſeſe geſſerint, nihil aliud ſc. adferentes, quam ipſorum pontificum arrogantiſſima dicta, adeoque teſtimonium glorioſiſſimorum & ſuper-

ſuperbiſſimorum nebulorum in propria cauſſa.

L VI. Tertij ultimique argumenti reijcienda eſt ſequela. Enimvero non eſt Cæſari noſtro quidquam poteſtatis in liberas reſpublicas, ſed ratione ἀνισομίας etiam parva reſpublica libera, qualis eſt Rheguſina ex. gr non minus ſua habet plena majeſtatis jura quam aliqua magna: dignitas verò omnis non ex illis majeſtatis juribus tantum eſt æſtimanda, ſed & alia multa ſunt quæ jubeant etiam inter pares ordinem aliquem ſervandum. Certum verò eſt Carolum Magnum cum Francis quoquo verſum imperium ſuum extendiſſe, in Germaniam ſcilicet & Galliam & Italiam & magnam Hiſpaniæ partem, fuiſſe autem illos omnes natione & lingua Germanos, adeoque tum certè præcipuam Europæ vim penes Germanos fuiſſe. Certum verò & hoc eſt. à tempore Ottonis Magni non tantum Cæſareo nomine, ſed & amplitudine Imperij Germanicum regnum per complura ſecula longè antecelluiſſe, Hiſpaniam, Galliam, Britaniam, Daniam, Sveciam, Poloniam, Vngariam: utpote quæ comprehenderet omnem Germaniam, Galliæ magnam partem uſque ad Rhodanum, regnum Arelatenſe, & Italiam univerſam. Denique certum eſt ab annis ſeptingentis nullam rempub. non ultrò ſemper Germaniæ ejusque Regibus aut Cæſaribus primum locum conceſſiſſe: Itaque quum dignitas hæc & προεδρία non tam à Cæſareo titulo, quam ab ipſa amplitudine Imperij veniat, & verò Germanicum regnum in quieta ejus honoris poſſeſſione hactenus fuerit, manifeſtum eſt, etiam ſi tollas omne Cæſareum nomen, jus tamen ſuum Germanico regno permanſurum integrum.

Corollaria.

I.

Imperator etiam in quantum eſt Rex Germanorum primarius eſt princeps Chriſtiani orbis.

II.

Regnum Germaniæ ſemper fuit electitium, etſi uſque ad tempora Henrici IV. ſemper ex parte habuerit aliquid hæreditarij.

III.

Regnum Germaniæ merè electitium fuit redditum, occaſione tumultuum contra Henricum IV. excitatorum.

IV.

Prior modus conſtituendi regem qui aliquid admiſtum habet hæreditarij, Germaniæ rebus eſt convenientior altero illo purè electitio.

V.

Regnum & Imperium non in Papæ ſed in Electorum manus rectè Carolus V. reſignavit.

VI. Non